

Hoofdconclusies:

De belangrijkste conclusies op grond van mijn onderzoek en de gevoerde gesprekken tot nu zijn:

- Het beleid voor circulaire economie is op dit moment te versnipperd en ten onrechte alleen belegd bij het ministerie van IenW. Een integrale aanpak en integrale samenwerking (ook in de Kamer!) zijn nodig, onder meer in de Kamer met de commissies Financiën en Economische Zaken.
- De circulaire financiering is cruciaal onderdeel van de circulaire economie – de overheid probeert de transitie nu af te dwingen door een lineair financieringsmodel, maar dat werkt niet, aldus gesprekspartners. Meer aandacht voor circulaire financiering is noodzakelijk.
- Strengere normering hand in hand met stimulering wordt zeer breed gedragen en aanbevolen. Normstelling zou bij voorkeur met het oog op een gelijk speelveld en schaalvergroting moeten plaatsvinden op EU-niveau, maar volgens een aantal stakeholders waar nodig ook nationaal – juist ook om een koplopers-voordeel te creëren. Stimulering (van innovatieve start-ups maar ook van bestaande bedrijven die gaan omvormen), beprijzing en belastingverschuiving zijn volgens de partijen nodig voor de overlevingskansen van kleinere en innovatievere bedrijven.
- Een 'groter verhaal' is nodig, waarbij ook juist de kansen die de circulaire economie biedt voor Nederland en de EU goed worden neergezet, niet alleen voor het bedrijfsleven, maar ook met het oog op grondstoffenzekerheid.

Bespreekpunten met Europa:

Uit de gesprekken die ik voerde met verschillende stakeholders/experts over de circulaire economie, heb ik de volgende bespreekpunten kunnen afleiden die ik te berde kan brengen bij de gesprekken met EU-instellingen in Brussel:

- De vertegenwoordigers van het bedrijfsleven met wie ik sprak, zijn van mening dat Nederland in EU-verband verdergaande productregelgeving en specifiek normering voor recycleat moet bepleiten. Dat is de manier om een stabiele markt en een gelijk speelveld te creëren.
- Het moet mogelijk worden recycleat te gebruiken vanuit verschillende bronnen (afval, biograndstoffen of CO₂-moleculen). Zie hiervoor ook het 'European Sustainable Carbon Policy Packaging'-statement van Nederland.
- Er moet een materialent transitie tot stand worden gebracht door vergelijkbare maatregelen als op klimaatgebied, aldus sommige gesprekspartners (met een grenscorrectie met derde landen, zoals het Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)) en een soortgelijk systeem als het emissiehandelssysteem (EU-ETS).

- Duidelijkheid is nodig op EU-niveau over de manier van recycelen: welke recyclingwijze (mechanisch of chemisch) kan in welke situatie het best worden gebruikt, inclusief criteria daarvoor.
- Meer aandacht is nodig voor bioplastics: de Europese plastic markt kan de concurrentie met goedkope virgin plastics uit derde landen niet aan en moet inzetten op alternatieven zoals bioplastics. Het recycelaat moet hoogwaardig worden ingezet (in producten als auto's en huizen).
- Bijna unaniem zijn de gesprekspartners van mening dat Ecodesign essentieel is voor de transitie en dat het moet versnellen. Ecodesign gaat over ontwerp: repareerbaarheid, vervangen van onderdelen, verlengen levensduur – kortom, de bovenste treden van de Rladder. De Commissie heeft een nieuw werkprogramma voor verordeningen over diverse productgroepen onder de Ecodesign-verordening al aangekondigd, en het vervolg ervan moet sneller, vinden de meeste partijen.
- Vernietiging van retourgoederen is een aandachtspunt: in de EU is een verbod in de maak voor textiel, maar dit is ook hard nodig voor bijvoorbeeld elektronica en meubels. Daarnaast zou het daarnaast ook kunnen helpen als in de Europese richtlijn consumentenkoop (die valt onder het beleidsterrein Economische Zaken) zou worden aangepast om gratis retourneren een halt toe te roepen. Er kan dus aan twee knoppen worden gedraaid: aan de producentkant en aan de consumentkant.
- Er moet vanuit de EU (via de ECB?) een verplichting voor banken komen om data te verzamelen over circulaire bedrijfsmodellen om risicomodellen te kunnen aanpassen. Daarmee kunnen circulaire bedrijfsmodellen eerlijker worden beoordeeld en worden zij niet langer benadeeld ten opzichte van lineaire bedrijfsmodellen.
- Einde afval: de Europese Commissie heeft al enkele verordeningen gemaakt voor specifieke productgroepen. Deze rol kan worden versterkt (meer verordeningen voor meer specifieke productgroepen), en daarnaast kan met de Commissie worden gesproken over een rol bij het samenbrengen van best practices van lidstaten over hoe om te gaan met de status van afval/grondstof.
- Circulair/duurzaam aanbesteden moet hoog op de agenda worden gezet, ook in Brussel.